

Dnro 4605/91/21

9.7.2021

Sisäministeriö

Lausuntopyyntö VN/6207/2021

Asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta

Sisäministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta asiantuntijalausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Euroopan Unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta. Laissa annettaisiin kehyksen vahvistamisesta poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä sekä turvapaikka- ja muuttoliikeasioita koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta ja kehyksen vahvistamisesta rajoja ja viisumipoliittikkaa koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta annettuja Euroopan unionin asetuksia täydentävät säännökset toimivaltaisista viranomaisista ja pääsystä yhteiseen henkilöllisyystietovarantoon.

Lausunto

Sovellettava laki

Ehdotettu laki ei sisällä mainintaa henkilötietojen suojaa koskevasta lainsäädännöstä. Esityksessä viitataan muissa asioita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä oleviin tietosuojaa koskeviin säännöksiin.

Selkeyden vuoksi olisi hyvä, että kansallisessa Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuutta käsittelevässä laissa tuotaisiin selkeästi esiin henkilötietojen suojan sovellettavat säädökset.

Pääsy henkilöllisyystietovarantoon (CIR) henkilön tunnistamista varten

Poliisi- ja rajayhteentoimivuusasetusten 20 artikla edellyttää, että jos jäsenvaltio haluaa soveltaa artiklaa, sen tulee antaa tästä kansallista lainsäädäntöä.

Artiklassa poliisiviranomaiselle annetaan mahdollisuus päästä CIR:iin henkilön tunnistamista varten, kun on kyse laittoman maahanmuuton estämisen ja torjumisen edistämisestä tai korkean turvallisuustason edistämisestä unionin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella, mukaan lukien yleisen järjestyksen ylläpitäminen ja turvallisuuden takaaminen jäsenvaltioiden alueella. Jäsenvaltioiden on nimettävä

toimivaltaiset poliisiviranomaiset ja vahvistettava henkilöllisyyden selvittämisen menettelyt, edellytykset ja kriteerit.

Lisäksi jos jäsenvaltio haluaa mahdollistaa, että poliisiviranomainen saa luonnonkatastrofin, onnettomuuden tai terrori-iskun sattuessa ja yksinomaan sellaisten tuntemattomien henkilöiden tunnistamiseksi, jotka eivät pysty osoittamaan henkilöllisyyttään, tai tunnistamatta jääneiden ihmisten jäännösten tunnistamiseksi tehdä kyselyjä CIR:stä kyseisten henkilöiden biometrisillä tiedoilla, sen tulee säätää tästä kansallisella lainsäädännöllä.

Esitetyn lain 3 §:ssä esitetään, että Suomi antaisi kansallista lainsäädäntöä poliisi- ja rajayhteentoimivuusasetusten 20 artiklan täytäntöönpanemiseksi. Esityksessä ehdotetaan yhteentoimivuusasetusten kansallisen liikkumavaran käyttämistä siten, että sääntelyllä mahdollistetaan toimivaltaisten viranomaisten pääsy EU:n yhteiseen henkilöllisyystietovarantoon (CIR). Esitetyllä lainsäädännöllä täydennetään asetusten säännöksiä siltä osin, kun se on välttämätöntä.

Esitetyn lain 3 §:n 4 momentissa esitetään lisäksi, että poliisi saisi luonnonkatastrofin, onnettomuuden tai terrori-iskun sattuessa oikeuden tehdä kyselyjä CIR:iin sellaisten tuntemattomien henkilöiden tunnistamiseksi, jotka eivät pysty osoittamaan henkilöllisyyttään tai tehdä kyselyjä biometrisillä tiedoilla tunnistamatta jääneiden ihmisten jäännösten tunnistamiseksi. Ehdotettu muotoilu laajentaisi henkilön biometristen tietojen käsittelyn yleisesti henkilöihin, jotka eivät pysty osoittamaan henkilöllisyyttään, ei vain tunnistamattomaksi jääneisiin uhreihin.

Koska asetuksissa ja esityksessä ehdotetussa kansallisessa sääntelyssä on kysymys osaksi arkaluonteisia tietoja koskevasta sääntelystä, edellyttää se täsmällistä ja tarkkarajaista sääntelyä niiden käsittelystä aiheutuvien riskien vuoksi. Perustuslakivaliokunta on korostanut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta. Tietojen käyttämiseen varsinaisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen ulkopuolelle jääviin tarkoituksiin on perustuslakivaliokunnan mukaan ollut syytä suhtautua kielteisesti esimerkiksi laajojen biometrisiä tunnisteita sisältävien rekisterien yhteydessä (PeVL 14/2009 vp, s. 4/II). Tällaisissa tilanteissa käyttötarkoitussidonnaisuudesta on voitu tehdä vain täsmällisiä ja vähäisiksi luonnehdittavia poikkeuksia, eikä sääntely ole saanut johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi (PeVL 11/2018 vp, ks. myös esim. PeVL 14/2017 vp, s. 5–6).

Perustuslakivaliokunta on ulkomaalaislain muuttamista koskevassa lausunnossaan (PeVL 47/2010 vp) pitänyt säätämisyjärjestyskysymyksenä, että ulkomaalaislain 131 §:n perusteella kerättyjen sormenjälkien käyttäminen rajoitetaan vain niiden keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen. Tällainen tarkoitus voi valiokunnan mukaan sinänsä liittyä myös tarkasti määriteltyjen rikosten estämiseen ja selvittämiseen, mutta ainoastaan siinä laajuudessa kuin tällä toiminnalla on kiinteä yhteys alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen.

Ehdotettua 3 §:n 4 momentin henkilötietojen käsittelyä perustellaan esityksessä ainoastaan sillä, että poliisilla on jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla laaja oikeus selvittää tuntemattoman henkilön tai vainajan henkilöllisyys. Esityksessä ei kuitenkaan arvioida nykyistä kansallista käytäntöä käyttäen muuhun tarkoitukseen kerättyjä tietoja uhrien tunnistamiseksi. Esimerkiksi voimassa olevassa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 §:ssä on täsmennetty ne käsittelytarkoitukset,

joihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja saa käsitellä tietojen alkuperäisen käsittelytarkoituksen lisäksi.

Esityksessä tulisi selkeämmin arvioida käsittelytarkoituksesta poikkeamista ja sen kiinteää yhteyttä alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen.

Apulaistietosuojavaltuutettu _____

Ylitarkastaja _____

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihde: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi